

Микитенко В.О.,

заступник директора з виховної роботи

спеціалізованої школи I-III ступенів № 152

з поглибленим вивченням англійської мови

Деснянського району міста Києва,

кандидат педагогічних наук

ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ УЧНЯ У ПРОЦЕСІ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДІ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Трансформаційні процеси в освітньому просторі України сприяють виникненню якісно нових вимог до мовної підготовки сучасного випускника. Інформаційне суспільство потребує формування різнобічно розвиненої особистості, здатної репрезентувати себе засобами мови на високому рівні комунікації, що актуалізує проблему розвитку мовної особистості учня закладу загальної середньої освіти загалом, і формування його мовної картини світу зокрема.

Переосмислюючи завдання й виклики освіти XXI ст., Л. Мацько підкреслює, що мовна особистість – це «узагальнений образ носія мовної свідомості, національної мовної картини світу, мовних знань, умінь і навичок, мовних здатностей і здібностей, мовної культури і смаку, мовних традицій і мовної моди [3, с. 27]». Науковець вирізняє такі складники мовної особистості: ґрунтовні мовні знання й мобільність їх використання; національна культуровідповідність мовної особистості, знання концептів і мовних знаків національної культури; мовнокомунікативні суспільні запити, мотиваційні потреби й досконалі компетенції; мовна свідомість і усвідомлення себе мовною українською особистістю; мовна здатність і мовна здібність; усвідомлена естетична мовна поведінка, мовна стійкість; мовне чуття, мовний смак [3, с. 27-30].

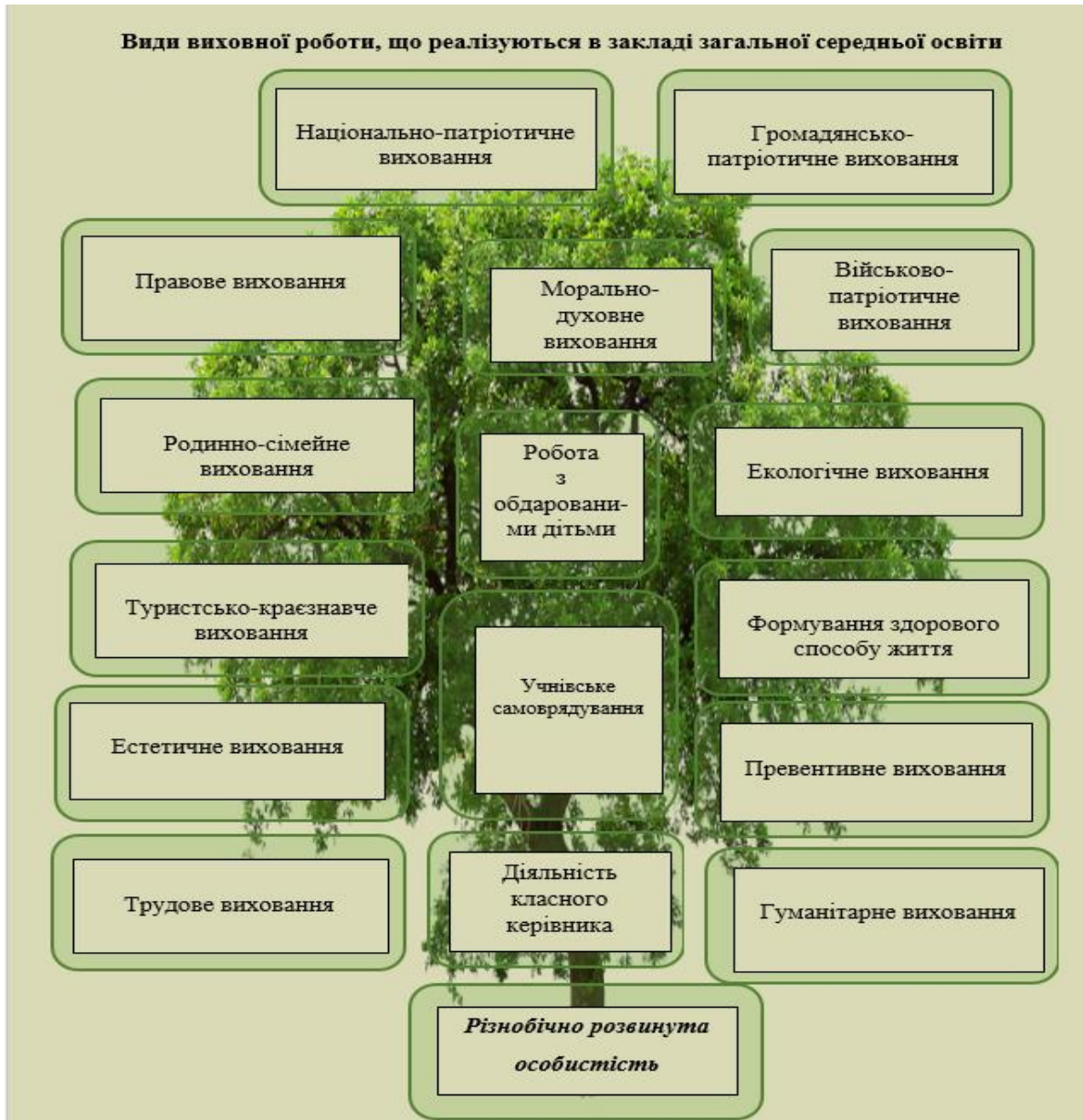
О. Трифонова зауважує, що в процесі характеристики мовної особистості необхідно враховувати соціоісторичний і соціокультурний підходи, аргументуючи свою думку так: «у соціоісторичному підході враховується зв'язок синхронії і діахронії з «членами опозиції» «мовлення людини / історія мови», тобто соціально зумовлені мовні категорії мають властивість виражати ставлення людини до світу через її відношення до мови. Соціокультурний підхід передбачає процеси мовного розвитку, тісно пов'язані з культурним рівнем усього суспільства або окремих соціальних груп, а саме: зниження культури мовлення, виникнення так званої престижної мови, яка не завжди збігається з літературною мовою, а отже, виникає контрастний мовленнєвий обрис носія мови, який пояснюється належністю того самого індивіда до різних малих соціальних груп [4, с. 57]».

Цікавою є думка О. Жданової. Дослідниця зазначає, що «з філософсько-лінгвістичного погляду, концепція мовної особистості віддзеркалює ставлення людини до слова та, навпаки, слова до людини. Саме через мовлення людина рефлексує або виражає своє ставлення до навколишнього світу і себе, виявляє свою інтелектуальну культуру й духовно-моральні якості [2, с. 80]».

Безумовно, все вищевикладене підтверджує значущість проблеми формування мовної картини світу учня, один з шляхів розв'язання якої вбачаємо у здійсненні різнобічного й систематичного виховного впливу на мовну особистість.

Систематичність виховного впливу в закладі загальної середньої освіти передбачає наявність виховного аспекту на кожному уроці/заході впродовж усього освітнього процесу (від 1-го до 12-го класу) і забезпечується не тільки класними керівниками через виховні бесіди, а й кожним вчителем-предметником щодня залежно від теми.

Різнобічність виховного впливу обумовлюється видами виховної роботи в закладах загальної середньої освіти і потребою суспільства у різнобічно розвинутій особистості учня. Наведемо основні, на нашу думку, з них:

Отже, світові тенденції в розвитку наукового знання зумовили процес реформування мовної освіти в Україні, його переорієнтацію на формування різнобічно розвиненої особистості. Сучасне інформаційне суспільство потребує багатогранного випускника, який здатен вільно орієнтуватись в інформаційних потоках, аналізувати проблему з різних позицій, продукувати творчі ідеї, володіти навичками і вміннями ефективної комунікації. Така особистість потребує багатогранного та систематичного виховного впливу на формування мовної картини світу зокрема.

Література

1. Дика Н. М. Вибір стилю педагогічної взаємодії – запорука розвитку компетентної мовної особистості. *Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу «Україна в євроінтеграційних процесах»*, № 17, 2008. С. 38-43. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2322/1/Дика_N_МК3_GI.pdf [Дата звернення 21 травня 2020].
2. Жданова О. Л. М. М. Бахтін та становлення мовної особистості. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія*, вип. 30, 2015. С. 80-84.
3. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навч. посіб. для студ.-філолог. освіт.-кваліф. рівня «магістр», 2009. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова.
4. Трифонова О. С. Змістова характеристика феномена «мовна особистість». *Нова педагогічна думка*, № 4 (72), 2012. С. 55-59.
5. Dyka N., Mykytenko V., Shkirenko O. Implementation of innovative technologies at the language learning at the New Ukrainian School. *New stages of development of modern science in Ukraine and EU countries: monograph*. «Baltija Publishing», Riga, Latvia. P. 123-140. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-15-0>